

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-27>

УДК 338.48

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ COVID-ПАНДЕМІЇ

ORGANIZATION OF TOURIST TRAVEL IN THE MARKET OF THE TOURIST INDUSTRY IN THE CONDITIONS OF COVID-PANDEMIC

Лисюк Тетяна Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1629-9652>

Терещук Оксана Степанівна

кандидат географічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8131-1270>

Білецький Юрій Валентинович

кандидат біологічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0477-4196>

Lysiuk Tetiana, Tereshchuk Oksana, Biletsky Yuri
Lesya Ukrainka Volyn National University

У статті проаналізовано зміни, що відбулися на туристичному ринку через пандемію COVID-19, яка спричинила безпрецедентну кризу здоров'я зі значним економічним впливом у багатьох секторах світу. Туристичний сектор є одним із найбільш постраждалих, зі значним впливом на кількість скасованих бронювань, зменшення кількості міжнародних поїздок та змін у поведінці споживання туристичних послуг. Досліджено питання сучасних аспектів функціонування туристичної сфери. Розкрито фактори негативного впливу Covid-пандемії на туріндустрію. Період самоізоляції, введені обмеження на пересування і загальне занепокоєння позначилися на туристичному ринку. Пандемія стала причиною консервації багатьох об'єктів розміщення. Гравці туристичного ринку не просто реагують на вимоги, але створюють нову філософію організації своєї діяльності. Сконцентровано увагу на дослідженні заходів щодо пом'якшення Covid-пандемії на сферу туризму.

Ключові слова: туризм, туристична індустрія, туристичні подорожі, карантинні обмеження, Covid-пандемія, COVID-19, внутрішній туризм.

В статье проанализированы изменения, произошедшие на туристическом рынке из-за пандемии COVID-19, которая вызвала беспрецедентный кризис здоровья со значительным экономическим влиянием во многих секторах мира. Туристический сектор является одним из наиболее пострадавших, со значительным влиянием на количество отмененных бронирований, уменьшение количества международных поездок и изменений в поведении потребления туристических услуг. Исследован вопрос современных аспектов функционирования туристической сферы. Раскрыты факторы негативного влияния Covid-пандемии на туриндустрию. Период самоизоляции, введены ограничения на передвижение и общее беспокойство сказались на туристическом рынке. Пандемия стала причиной консервации многих объектов размещения. Игроки туристического рынка не просто реагируют на требования, но создают новую философию организации своей деятельности. Сконцентрировано внимание на исследовании мероприятий по смягчению Covid-пандемии на сферу туризма.

Ключевые слова: туризм, туристическая индустрия, туристические путешествия, карантин, Covid-пандемия, COVID-19, внутренний туризм.

The article analyzes the changes that have taken place in the tourism market due to the COVID-19 pandemic, which has caused an unprecedented health crisis with significant economic impact in many sectors of the world.

The tourism sector is one of the most affected, with a significant impact on the number of canceled bookings, the reduction in the number of international trips and changes in the behavior of tourism services. The question of modern aspects of functioning of tourist sphere is investigated. The factors of negative impact of the Covid pandemic on the tourism industry are revealed. The period of self-isolation, restrictions on movement and general concern affected the tourism market. The pandemic has caused the conservation of many accommodation facilities. Players of the tourist market not only respond to the requirements, but create a new philosophy of organization of their activities. The focus is on the study of measures to mitigate the Covid pandemic in tourism. The impact of the COVID-19 pandemic on the organization of tourist trips is substantiated. Possible areas in which the tourism sector will develop in the future are identified, namely: increasing requirements for travel safety, individualization of tourism, widespread use of the latest information technologies in tourism, the use of ideas of the economy of impressions, expanding the geography of tourist routes. Ways to mitigate the negative impact of this crisis on tourism enterprises based on the use of foreign experience are proposed. It is recommended that tourism companies focus primarily on restoring domestic tourism, government companies with the assistance of the government can prepare several long recreational tourist routes (from west to east, from north to south), placing along them shopping malls, accommodation activities, organizing outdoor entertainment, restaurants with discounts, etc. Tourism experts say that after the pandemic, the emotional value of travel will only increase. Tourism will also be positively affected by changes in the labor market: the mass transition to a remote format will restructure the traditional understanding of working days and holidays. Directions, types and purpose of travel will change. Tourists will choose places where epidemiological security is ensured, as well as make more use of smart technologies.

Keywords: tourism, tourist industry, tourist trips, quarantine restrictions, Covid-pandemic, COVID-19, domestic tourism.

Постановка проблеми. Пандемія коронавірусу COVID-19 – це найбільше випробування, з яким зіткнувся світ за останні десятиліття. З'явившись в Азії вірус поширився на кожен континент.

Безпрецедентні глобальні обмеження на туристичні подорожі та заклики залишатися вдома спричинили найбільш критичні зрушення у світовій економіці з часів Другої світової війни. З огляду на міжнародні заборони на подорожі, які охопили понад 90% світового населення, і широко розповсюджені обмеження на громадські зібрання та мобільність громадян, туризм здебільшого припинився в березні 2020 року.

Супроводжуючись карантинном у більшості країн та закритими кордонами по всьому світу, пандемія COVID-19 вельми вразила туристичну індустрію. Більшість вітчизняних та міжнародних авіакомпаній були змушені скасувати свої рейси через суворі карантинні заходи та відсутність пасажирів. З моменту введення карантину мільйони робочих місць у світовому туристичному секторі були втрачені.

Туризм став одним із тих секторів всесвітньої економіки, що постраждав найбільше у зв'язку з обмеженнями на пересування, а особливо складна ситуація склалася з організацією туристичних подорожей.

Країни, які вже подолали пік COVID-19, поступово скасовують обмеження на здійснення комерційної діяльності та надання послуг для багатьох підприємств, проте щодо туризму, то його відновлення відбувається локально (у межах однієї країни). Наступним етапом відновлення туристичної галузі є від-

криття кордонів між сусідніми країнами, ситуація у яких є відносно схожою.

Covid-пандемія істотно вплинула на розвиток і функціонування усіх сфер економічного життя, в тому числі і туристичну індустрію. Але незважаючи на кризові фактори, туристична сфера повинна знаходити нові варіанти підтримки попиту на свої послуги задля успішного функціонування після зняття карантинних обмежень епідеміологічного характеру.

Відкриття нових можливостей забезпечить підприємства туристичної індустрії потенціалом протиепідемічної стійкості до складних умов функціонування, відкриття нових можливостей та активного відновлення своєї діяльності після відміни ізоляції та відкриття усіх кордонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань особливостей розвитку туризму в умовах пандемії займалися такі науковці, як: Аппельт Г., Романенко М., Савицький В., Тимошенко Т. Разом із тим, слід зазначити, що подальшого розвитку потребують питання розробки антикризових заходів функціонування туристичної індустрії в умовах карантинних обмежень та повернення її до звичних умов функціонування після зняття цих обмежень.

Метою роботи є дослідження впливу COVID-19 на індустрію туризму та визначення конкурентної стратегії виживання туристичних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм є одним із головних світових секторів економіки. Це третя за величиною експортна категорія (після палива та хімічних речовин) і в 2019 році становила 7% світової торгівлі.

Для деяких країн він може становити понад 20% їх ВВП і, загалом, це третій за величиною експортний сектор світової економіки.

Туризм є одним із секторів, які найбільше постраждали від пандемії COVID-19, впливаючи на економіку, засоби до існування, державні послуги та можливості на всіх континентах. Постраждали всі частини його величезного ланцюжка. Результат пандемії коронавірусу (COVID-19) різко позначився на організації туристичних подорожей.

Експортні доходи від туристичних подорожей у світі можуть скоротитися на 910 млрд. дол. до 1,2 трлн. дол. Це матиме більш широкий вплив і може зменшити світовий ВВП на 1,5% до 2,8% [7].

Туристична індустрія підтримує кожне десяте робоче місце та забезпечує існування багатьох мільйонів як в країнах, що розвиваються, так і в країнах з розвинутою економікою.

У деяких малих острівних державах, що розвиваються, на долю туризму припадає близько 80% експорту, в той час як він також представляє важливу частку національних економік як у розвинутих, так і в країнах, що розвиваються.

Огляд соціально-економічних наслідків пандемії на туризм, в тому числі на мільйони засобів для існування, підкреслює роль, яку туризм відіграє у досягненні цілей сталого розвитку, включаючи його взаємозв'язок з екологічними цілями та культурою.

Пандемія COVID-19 призвела до багатьох мільйонів підтверджених випадків та смертей у всьому світі. Кордони були закриті, туристичні подорожі були заборонені, соціальні та ділові заходи скасовані, а людям наказано залишатися у своїх будинках. Роблячи ці дії, уряди усього світу прагнули досягти балансу між підтримкою економіки та запобіганням безробіттю. Вони намагались відповісти на імперативи громадського здоров'я, щоб запобігти краху систем охорони здоров'я та масовим смертям. Соціальне дистанціювання, самоізоляція та обмеження туристичних подорожей зменшили робочу силу у всіх секторах економіки та призвели до втрати багатьох робочих місць.

До 100 мільйонів робочих місць у туризмі піддалися ризику, також не менш постраждав готельно-ресторанний бізнес, який забезпечує зайнятість 144 мільйона працівників у всьому світі. Малий бізнес (який займає 80% світового туризму) є особливо вразливим [6].

Жінки, які складають 54% туристичної робочої сили, молодь та працівники нефор-

мальної економіки стали одними з найбільш ризикованих категорій.

Вплив COVID-19 на організацію туристичних подорожей здійснює подальший тиск на збереження спадщини, а також на культурну та соціальну структуру, особливо для корінного населення та етнічних груп.

Наприклад, багато практик нематеріальної культурної спадщини, таких як традиційні фестивалі та збори, були припинені або відкладені, закрилися ринки ремісничих виробів, продуктів та інших товарів. Доходи корінних жителів зазнали особливого негативного впливу. 90% країн закрили об'єкти світової спадщини, крім того, 90% музеїв закрито, а 13% можуть ніколи не відкритися [5].

Дослідження показало, що в умовах жорстких обмежень на туристичні подорожі та закриті кордони світ стикається з різким зменшенням попиту на готелі та інші підприємства, пов'язані з туризмом. Авіакомпанії зазнали значних матеріальних втрат. Зокрема, падіння регулярних рейсів на виліт склало 82%.

Після місяців безпрецедентних зривів, туристичний сектор починає відроджуватися в деяких країнах. У той же час обмеження на поїздки залишаються чинними для більшості глобальних напрямків, а туризм продовжує залишатися одним із найбільш постраждалих секторів [2].

Хоча туристичний сектор оголосив про відкриття деяких країн люди у всьому світі все ще бояться подорожей. Отже, кількість міжнародних прибуттів є далеко не такою, як до березня 2020 року.

Сьогодні, коли показники захворюваності через пандемію COVID-19 дещо зменшуються, політичні та бізнес-лідери задаються питанням, чи справді спад на ринках та в економіці сигналізує про рецесію; наскільки серйозною буде рецесія COVID-19; якими будуть сценарії зростання та відновлення та чи буде якийсь тривалий структурний вплив від розгортання кризи [3].

Однак, усі прогнози та показники не розкривають траєкторію вірусу, ефективність заходів стримування та реакцію споживачів та підприємств. На даний момент не існує жодної цифри, яка могла б достовірно відображати чи передбачати економічний вплив COVID-19, особливо на туристичний ринок, який залежить від міжнародних поїздок.

Як показує аналіз досліджень, туристи або чекають, щоб вирішити, коли подорожувати (48%), або замовляють закордонну поїздку менше ніж за місяць наперед (21%). Замовлення

в останню хвилину стають все більш популярними, для європейських мандрівників (31%).

Незважаючи на те, що пандемія триває не так довго, глобальні та ринкові втрати величезні. Проте зараз оцінити їх надзвичайно складно через відсутність достатніх статистичних даних та небажання деяких компаній, галузей та країн, особливо тих, що розвиваються, розкрити рівень економічного спаду.

Щоб вижити, туристичним підприємствам необхідно ефективно використовувати всі ресурси, які спрямовані на подолання кризи. Забезпечення виживання за допомогою конкурентоспроможності – це динамічний процес, спрямований на довгострокову вигоду [4].

Головним у галузі туризму на сучасному етапі є створення стійких конкурентних переваг, які можуть відновити становище туристичних підприємств та забезпечити їх фінансові показники в постпандемічному середовищі.

Існуючі дослідження конкурентоспроможності в туристичній галузі підкреслюють важливість інфраструктури та допоміжних послуг для стійкості туристичного бізнесу. Управління поведінкою туристів також сприяє конкурентоспроможності туристичного сектору.

Оскільки країни поступово скасовують обмеження на поїздки, а туризм поволі відновлюється в багатьох частинах світу, охорона здоров'я повинна і надалі залишатися пріоритетом, а узгоджені протоколи охорони здоров'я, які захищають працівників, та туристи, повинні бути надійними.

Вимоги споживачів та поведінка покупців докорінно змінилися [1], і як результат, туристичним підприємствам доведеться впроваджувати свої маркетингові стратегії, щоб вижити.

Вплив кризи відчувається у всій системі туризму, і для відкриття та відбудови напрямків необхідний спільний дієвий підхід. Уряди всіх країн мають зосереджувати свої зусилля на:

- по можливості скасування обмежень на туристичні подорожі, застосування нових медичних протоколів для безпечних подорожей та сприяння диверсифікації туристичних ринків;

- відновлення довіри до туристів та стимулювання попиту на нові безпечні тури, просування внутрішнього туризму;

- підготовку комплексних планів щодо відновлення туристичних напрямків, впровадження інновацій та інвестицій у туристичний сектор.

Сьогодні пандемія COVID-19 висунула на перший план взаємопов'язані тенденції, які в найближчому майбутньому будуть визна-

чати основні напрямки розвитку туристичного сектора:

- зростання популярності внутрішнього туризму;

- підвищення уваги до безпеки і гігієни;

- прискорення впровадження інновацій.

На нашу думку, суб'єктам туристичного бізнесу необхідно:

- зміцнювати сегмент внутрішнього туризму;

- розробляти нові пропозиції туристичних подорожей, орієнтованих на бюджетний туризм, а також на індивідуальний туризм і туризм в малих групах;

- розширити можливості екологічного туризму (розробка нових маршрутів);

- посилити аспект безпеки туристичних подорожей страховим полісом (враховуючи санітарно-епідеміологічну ситуацію місця перебування);

- використовувати QR-коди, мультимедійні додатки для об'єктів показу і ін.).

Такі заходи є вкрай необхідними, адже для успішного відновлення туристичної діяльності потрібно робити скоординовані дії, оскільки туристичні послуги дуже взаємозалежні. Індустрія подорожей, туризму та уряди повинні продовжувати посилювати свої механізми координації для відновлення роботи туристичних підприємств.

Забігаючи на перспективу, заходи, введені сьогодні, сформують завтрашній туризм. Уряди вже повинні розглянути довгострокові наслідки кризи, одночасно випереджаючи цифрову криву, підтримуючи туристичну індустрію та економіку загалом. Адже, туризм є значною частиною економіки, і безпосередній та величезний шок для туристичного сектору, що виник у результаті пандемії коронавірусу, впливає на економіку в цілому.

На сучасному етапі ситуація продовжує змінюватися, а перспективи залишаються невизначеними. Очікується, що відновлення почнеться пізніше і буде повільнішим, ніж передбачалося раніше. Обмеження на туристичні подорожі ймовірно, діятимуть довше і, як очікується, будуть скасовані лише поступово, з можливістю зміни в разі виникнення нових хвиль. Відновлення попиту також займе деякий час, враховуючи взаємопов'язані наслідки економічної кризи та кризи охорони здоров'я, а також поступове скасування обмежень на поїздки, тоді як довіра споживачів та поведінка подорожей будуть глибше впливати на те, чим довше триватиме пандемія. Це матиме неабиякі наслідки для економіки.

Тільки колективними діями та міжнародною співпрацею ми зможемо трансформувати туризм, зробити свій внесок у розвиток безпечної організації туристичних подорожей.

Висновки. Пандемія коронавірусу (COVID-19) спричинила безпрецедентну кризу в туризмі, здійснивши величезні проблеми для усієї туристичної індустрії.

Після спалаху коронавірусної інфекції перспективи подальшого розвитку туристичних подорожей залишаються і на далі незрозумілими. Попереду світ усе ще чекають серйозні проблеми, починаючи з невизначеної тривалості періоду пандемії та завершуючи обмеженнями на пересування, і все це в контексті глобальної економічної рецесії. Країни в усьому

світі впроваджують широкий ряд заходів для мінімізації наслідків пандемії COVID-19 і стимулювання відновлення туристичного сектора.

На нашу думку, необхідно підвищити конкурентоспроможність та стійкість туристичних підприємств, поглибити інновації та цифрові трансформації туризму, сприяти стійкості організації туристичних подорожей; відновлювати внутрішній туризм.

Криза рано чи пізно закінчиться, і туристська галузь почне відновлюватися. Суб'єкти туристичної індустрії повинні об'єднатися щоб разом розробити ефективні заходи протидії глобальним загрозам, з якими в майбутньому вона може знову зіткнутися через нові мутації коронавірусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Апелль Г. Види туризму у контексті сучасних тенденцій розвитку туріндустрії. *Економічний простір*. 2020. № 157. С. 7–12.
2. Романенко М. ZOOM чи туристичний бум: чи збільшиться внутрішній туризм після карантину. URL: <https://hromadske.ua/posts/zoom-chi-turistichnij-bum-chizbilshitsya-vnutrishnij-turizm-pislya-karantinu>
3. Суцченко Р. Карантин. Як світ рятує туристичну галузь. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric/tourism/3090351-karantin-ak-svit-ratue-turistichnu-galuz.html>
4. Тимошенко Т. Мільйон працівників туріндустрії України можуть опинитися на вулиці. URL: <https://dyvys.info/2020/05/14/turyzm-pislya-karantynu-yakpandemiya-vplynula-na-galuz-i-zminyla-yiyi/>
5. Савицький В. Як врятувати український туризм від наслідків пандемії: досвід країн заходу. URL: <https://ua.news/ua/kak-spasty-ukraynskyj-turyzm-ot-posledstvyj-pandemyu-opyt-stran-zapada>
6. Туристичний бізнес під час пандемії: висновки та ключові інсайти. URL: <https://eba.com.ua/turystychnyj-biznespid-chas-pandemiyi-vysnovky-ta-klyuchovi-insajty>
7. Як борються з Covid-19 у світі: варіанти урядових рішень. URL: <http://icps.com.ua/yak-boryutsya-z-covid-19-usviti-varianty-uryadovykh-rishen>

REFERENCES:

1. Appelt G. (2021) Types of tourism in the context of current trends in the tourism industry. *Economic space*, no. 157, pp. 7–12.
2. Romanenko M. (2021) ZOOM or the tourist boom: will domestic tourism increase after quarantine. Retrieved from: <https://hromadske.ua/posts/zoom-chi-turistichnij-bum-chizbilshitsya-vnutrishnij-turizm-pislya-karantinu>
3. Sushchenko R. (2021) Quarantine. How the world saves the tourism industry. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric/tourism/3090351-karantin-ak-svit-ratue-turistichnu-galuz.html>
4. Tymoshenko T. (2021) Million employees of the Ukrainian tourism industry may find themselves on the streets. Retrieved from: <https://dyvys.info/2020/05/14/turyzm-pislya-karantynuyak-pandemiya-vplynula-na-galuz-i-zminyla-yiyi/>
5. Savitsky V. (2021) How to save Ukrainian tourism from the effects of a pandemic: the experience of Western countries. Retrieved from: <https://ua.news/ua/kak-spasty-ukraynskyj-turyzm-otposledstvyj-pandemyu-opyt-stran-zapada>
6. Tourism business during a pandemic: conclusions and key insights (2021). Retrieved from: <https://eba.com.ua/turystychnyj-biznespid-chas-pandemiyi-vysnovky-ta-klyuchovi-insajty>
7. How to fight Covid-19 in the world: options for government decisions (2021). Retrieved from: <http://icps.com.ua/yak-boryutsya-z-covid-19-u-sviti-varianty-uryadovykh-rishen>